

MUNI
LAW

Obecná část závazkového práva

Michal Janoušek
ESF MU, Brno, 2021

Osnova přednášky

- Část I. - postavení závazkového práva v systému OZ
- Část II. – úplné a neúplné závazky
- Část III. – promlčení závazků
- Část IV. – vznik závazků
- Část V. – Obsah závazků
- Část VI. – Limity obsahu závazku
- Část VII. – Změna závazků
- Část VIII. – Zánik závazků

Část I. – postavení závazkového práva v systému OZ

- A požaduje **plnění** po B – úkolem interpreta je posoudit, *kdo* má vůči *komu* právo na plnění, z *jakého důvodu*, v *jaké výši* a s *jakým obsahem*
- Jde o nárok požadovaný z veřejnoprávního nebo soukromoprávního důvodu?
- Vztah mezi podnikateli (např. § 1797, § 1801, 1751 odst. 3), spotřebitelské právní jednání (např. 1813) nebo soukromé osoby (např. § 1793, § 1796, § 1798)?
- Jde o smluvní nebo mimosmluvní závazek (§ 1724 x § 2894)?
- Jde-li o smluvní závazek, je *nominátní* či *nikoli* (§ 2055 x § 1746 odst. 2)?

Vztah závazkového práva k jiným částem OZ

□ Vztah k *obecné části* (část I.):

- *Závazek vzniká z určité právní skutečnosti (smlouva = subjektivní OS x protiprávní stav = objektivní x delikt = subjektivní OS)*
- *Obecná část stanoví požadavky na platnost + účinnost právního jednání (§ 545 a násl.), následky porušení těchto zákonných požadavků (§ 580 a násl.), promlčování závazků (§ 609 a násl.)*

□ Vztah k *rodinnému právu* (část II.):

- *V rodinném právu se lze setkat s dlužníkem i věřitelem = právo na plnění výživného a možnosti jeho dispozice, manželský majetkový režim – např. pravidla pro vypořádání SJM (§ 736 a násl.)*

Vztah závazkového práva k jiným částem OZ (II.)

- Vztah k *absolutním majetkovým právům* (část III.):
 - **VP** (věcná práva k věci vlastní + cizí – ZP, ZadrP, Služ., RB) vznikají *začasté na podkladě závazkového vztahu – kupní smlouva, směnná smlouva, smlouva o zřízení služebnosti, zástavní smlouva*
 - strany A + B uzavřely KS = *pohledávka kupujícího na předání věci a převedení vlastnického práva + povinnost zaplatit kupní cenu (KS = zavazující právní důvod – kauza závazku) x A + C uzavřely KS ohledně téže věci = věcné právo přechází podle § 1100 odst. 1 = relativní oddělenost AMP a RMP*
 - *To platí i pro uplatňování jednotlivých nároků = lze společně (určovací žaloba + nárok na plnění) nebo samostatně nároky z AMP a RMP*
 - **Dědické právo** = *taktéž vznikají, mění se, zanikají závazky (pro případ smrti) x RMP typicky inter vivos*
 - *Uzavření dědické smlouvy (§ 1582 a násl.), zřízení odkazu (§ 1594 a násl.), zřeknutí se dědického práva (§ 1484)*

Terminologie

- Ze závazku má věřitel právo na určité plnění jako na **pohledávku** a dlužník má povinnost věřitele splněním **dluhu** uspokojit (§ 1721)
- **Všechny závazky** (bez ohledu na právní důvod jejich vzniku) **jsou zcela totožné** (z hlediska jejich vlastností)
- **Závazkový právní vztah** = všechna práva a povinnosti mezi stranami
- **Závazek** = konkrétní právo nebo povinnost konkrétního subjektu (dlužníka x věřitele) = dluh x pohledávka
- Pohledávka = právo věřitele na plnění
- Dluh = dlužníková povinnost uspokojit věřitele

Relativní účinek závazků

- **Závazek** existuje mezi individualizovanými subjekty x **AMP** = právní panství k věci
 - Postavení 3. osob = neparticipují na závazku, nemusí se jím řídit, nemohou z něho pro sebe odvozovat prospěch, neplyne pro ně ze závazku žádná povinnost (*účinek inter partes = vztah jen mezi věřitelem a dlužníkem*)

A) Více smluv:

- 1. kupní smlouva A + B, 2. kupní smlouva mezi A + C, věc předána C. Obě smlouvy platné = B má nárok na plnění po A, nemůže se domáhat vindikace po osobě C (výjimky = např. relativní neúčinnost PJ)

B) Vadné plnění:

- A + B kupní smlouva = vada předmětu koupě. B jako kupující je oprávněn uplatnit práva z vadného plnění u prodávajícího, nikoli vůči výrobci, i kdyby vadu způsobil = smluvní vztah jen mezi A + B

C) Vazba dlužníka na věřitele:

- A + B úvěrová smlouva = za dlužníkem v den splatnosti dojde C, že má po splatnosti pohledávku za A (věřitelem); pokud B jako dlužník splní C, dluží nadále A (§ 2991 odst. 1)

D) Postoupení pohledávky?

- A postoupí pohledávku vůči B C-ovi, A toto postoupení B-ovi neoznámí a pohledávku u něho vybere. Z relativní povahy závazku plyne povinnost B splnit podruhé = ale § 1882 odst. 1
- C-ovi náleží náhrada škody z důvodu porušení smlouvy o postoupení pohledávky (*culpa in pactum perfectum*)

Část II. – Úplné závazky/neúplné závazky

- **Jsou závazkem** (plynou žalovatelná PaP) **x nejsou závazkem** = (neplynou žalovatelná PaP = společenské služby, § 2055 odst. 2)
- **Úplné závazky** = plynou z něho právní následky
- **Neúplné závazky** = od počátku *nejsou vybaveny nárokem* nebo je *jejich nárok oslaben* (podmíněn)
- Neúplnost závazku od jeho vzniku = **a)** pohledávky ze hry, sázky a losu (§ 2874), **b)** pohledávky ze zápůjčky/úvěru vědomě poskytnutých do hry/sázky/k losu, **c)** zatímní slib vstoupit do manželství = *tzv. čestné závazky*
- Neúplnost závazku po jeho vzniku = uplynutí času způsobí oslabení nároku (promlčení x prekluze)

Část III. – Promlčení závazků

- *Účel promlčení* = stimulace věřitele k včasnému uplatnění práva, předcházení důkazní nouze věřitele v procesu, omezení nejistoty dlužníka v pasivní roli, sjednocení faktického a právního stavu
- Předpoklady promlčení práva = 1) existence práva podléhajícího promlčení (§ 611 věta první), 2) uplynutí zákonné promlčecí lhůty (obecně § 629), 3) omisivní jednání věřitele
- Následky promlčení práva = **Hmotněprávní** = právo dlužníka odmítnout plnit (§ 609 věta první) + **Procesní** = právo dlužníka vznést námitku promlčení práva na plnění věřitele
- **Účinky uplatnění námítky** = zánik nároku, nadále přežívá subjektivní právo věřitele na plnění

Kdy se závazky promlčují?

- Promlčecí lhůta běží od okamžiku, kdy věřitel mohl právo uplatnit poprvé (§ 619 odst. 1) – *actio nata* (**objektivní PL**)
- **Subjektivní PL** – od okamžiku vědomosti věřitele o okolnostech rozhodných pro běh promlčecí lhůty nebo okamžiku, kdy se o těchto okolnostech dozvědět mohl a měl (§ 619 odst. 2)
- *u smluvních závazků se sjednanou dobou splatností dluhu* = PL běží ode dne splatnosti dluhu

Část IV. – Vznik závazku

- Závazek vždy vzniká na podkladě určité právní skutečnosti: objektivní nebo subjektivní – nejčastěji
- Závazky vznikají:
 - 1) **ze smluv,**
 - 2) **z protiprávních činů,**
 - 3) **z jiné způsobilé právní skutečnosti**

Vznik závazku II.

1) **smlouva**: dvou či vícestranné právní jednání, které zakládá závazek.

Smlouva x dohoda x ujednání: dohoda = privativní novace (§ 1902), narovnání (§ 1903); ujednání = změna obsahu konkrétního smluvního ujednání

2) **protiprávní čin**: závazek může vzniknout z porušení zákonné povinnosti (§ 2910), z porušení smluvní povinnosti (§ 2913), z porušení dobrých mravů (§ 2909)

3) **jiná způsobitelná právní skutečnost**:

a) rozhodnutí soudu – vypořádání SJM, vynucení závazku z budoucí smlouvy, vypořádání spoluvlastnictví, zřízení nezbytné cesty – jen konstitutivní soudní rozhodnutí

b) právní událost – ke vzniku závazku může dojít i bez zřetele k volnému jednání – vzniká z jednání, byť při absenci vůle (např. útěk zvířete a pokousání souseda – škoda způsobená zvířetem - § 2933)

c) zpracování věci (§ 1074) – vlastník zpracované věci musí zaplatit tomu, kdo zpracováním věc a vlastnické právo k ní pozbyl, stejně jako tomu, kdo se na jejím zpracování podílel prací

d) vrácení nálezů (§ 1052) – nálezce je povinen vrátit věc tomu, kdo ji ztratil, a to oproti úhradě nutných nákladů a nálezného

Smlouva

- Dvoustranné (či vícestranné) adresné právní jednání = vždy právně jednám vůči nějaké osobě
- Strany mohou uzavřít smlouvu, která je jako samostatný smluvní typ v OZ **upravena** (§ 2055 a násl.)
- Strany mohou uzavřít i smlouvu **inominátní** - § 1746 odst. 2 = např. leasing (finanční/operativní), franchising, forfaiting atd.
- Strany si mohou práva a povinnosti upravit odchylně od zákona i ve vztahu k typovým závazkům
- Ve všech případech jde o porušení smlouvy, i kdyby strany jen odkázaly na zákonnou úpravu = význam např. § 2913

Vznik smlouvy

- **Smlouva** = nejčastější právní důvod vzniku závazku
- **Projev vůle stran zřídí mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy**
- Musí být mezi stranami shoda o podstatných náležitostech smlouvy (§ 1746 odst. 1)

Např. u kupní smlouvy: podstatné náležitosti: závazek kupujícího **zaplatit kupní cenu a převzít věc**, závazek prodávajícího **odevzdání věci** umožnění **nabytí vlastnického práva kupujícím**

- Reálné smlouvy x konsenzuální smlouvy

Kontraktační proces

- **Osoby:** navrhovatel (oferent), oblát, akceptant
- **Ofertou** není jakýkoli projev vůle – musí zahrnovat **podstatné náležitosti smlouvy umožňující jednoduché a bezpodmínečné přijetí** oferty (prosté „ano“)
- Nemá-li oferta náležitosti nabídky, jde o pouhou výzvu k podávání nabídek

Kontraktační proces II.

Nabídka zaniká:

1) **Odmítnutím** („díky, nechci“)

2) **Odvoláním** („rozmyslel jsem si to“, „nabídka již není aktuální“)

– nabídka **již vyvolává účinky**, ale v akceptační lhůtě je „stornována“

- Zákon vychází ze zásady odvolatelnosti nabídky

- Neodvolatelná je nabídka: **je-li to v ní vyjádřeno, je-li vyjádřena lhůta k akceptaci**

3) **Zrušením** („ruším návrh“) – nabídka ještě nevyvolává účinky

4) **Uplynutím doby, na kterou byla nabídka omezena**

Kontraktační proces III.

- Nabídka (oferta) **musí být přijata** – nikdo nemůže být smlouvou vázán proti své vůli
- **Způsob akceptace:**
 - písemně/ústně: „zboží dodáme“, „přijímáme“, „zasíláme pro forma fakturu“
 - konkludentně: např. kývnutí hlavou, pokračování v čerpání datových služeb, stisknutí tlačítka
- Nabídku je třeba přijmout včas
 - nabídka učiněná mezi přítomnými musí být přijata **bezodkladně**
 - nabídka učiněná distančně: ve stanovené lhůtě nebo v době přiměřené povaze komunikačního prostředku

Kontraktační proces IV.

- Pro uzavření smlouvy se vyžaduje úplný konsenzus
- Odpověď na nabídku s odchylkou nebo dodatkem, je odmítnutím nabídky a považuje se za nabídku novou adresovanou oferentovi
 - Př. Nabídka prodeje vozidla za 100.000 Kč, oblát sděluje, že auto „vezme“ za 80.000 Kč
 - Př. Nabídka dodání 1000 kusů betonových dlaždic, oblát sděluje, „ano, ale“ jen pokud prodejce přidá 100 kusů navíc v ceně.
- Od okamžiku uzavření smlouvy se „jednostranná právní jednání“ stávají dvoustranným právním jednáním = smlouvou – viz např. § 1759, § 1790

Kontraktační proces V.

- **Nepodstatné odchyľky** (§ 1740 odst. 3): ke zmaření smlouvy nemá dojít z marginálních důvodů
- Odpověď obláta, která podstatně nemění podmínky nabídky, je jejím přijetím
- Navrhovatel nesmí bezodkladně akceptaci odmítnout
- **Podstatná změna**: vždy s přihlédnutím k okolnostem případu – lhůta dodání 1 měsíc/1 den, 1.000 Kč/0,50 Kč, plnění ve prospěch navrhovatele atd.

Část V. – Obsah závazků

- Obsahem závazku je **vždy povinnost dlužníka k určitému plnění** (forma plnění = dare, facere, omittere, pati) a oprávněním věřitele toto plnění požadovat
- Obsahem závazku může být **aktivní jednání** (dare – dání, facere – konání) nebo **pasivní jednání** (omittere – zdržení se, pati – strpění)
- **Dare** – poskytnutí vlastnického, užívacího, požívacího a jiného práva k věci
- **Facere** – jiné jednání v podobě činnosti ve prospěch věřitele (např. obstarání záležitosti příkazce příkazní smlouvou podle § 2430; zprostředkování uzavření smlouvy s třetí osobou ve prospěch zájemce podle § 2445)
- **Omittere** – opomenutí jednání, k němuž by jinak byl dlužník oprávněn, kdyby takovou povinnost neměl [např. povinnost pronajímatele zajistit nájemci nerušené užívání věci po dobu nájmu podle § 2205 písm. c)]
- **Pati** – pasivita dlužníka ve vztahu k oprávněnému, kterou by jinak nemusel snášet (pozemkové služebnosti – cesty, stezky, jízdy, braní vody apod., povinnost nájemce strpět úpravu bytu nebo domu pronajímatelem či třetí osobou, bez většího nepohodlí pro něj podle § 2259)

Obsah závazků II.

- Součástí závazku není zpravidla jedna povinnost/oprávnění, nýbrž několik = typické pro synallagmatické závazky
- Př. Kupující má povinnost zaplatit kupní cenu, převzít věc x právo, aby mu prodávající umožnil nabýt vlastnické právo
- Př. Prodávající má povinnost odevzdat věc, umožnit nabytí vlastnického práva k věci x právo na zaplacení kupní ceny

Jak lze určit obsah závazku?

- Strany jsou **svobodné v určení obsahu závazku**
- Mohou tak učinit výslovně ujednáním
- Mohou určit část obsahu smlouvy odkazem na obchodní podmínky (§ 1751 odst. 2 OZ)
- Ve vztazích mezi podnikateli lze obsah smlouvy určit odkazem na obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi (např. pravidla MOK v Paříži, statuty stálých rozhodčích soudů) – všeobecné obchodní podmínky
- **Subsidiárně zákonná úprava** – obecná část x zvláštní část závazků – např. strany chtějí kontrahovat, nechtějí vyjednávat individuální obsah smlouvy
- Strany jsou limitovány:
 - 1) kogentními právními normami (§ 1 odst. 2 OZ)
 - 2) obecnými korektivy
 - 3) korektivy obsahu závazků

Inkorporace OP do smlouvy

- Aby se OP staly součástí smlouvy, musí být inkorporovány = jinak nejsou její součástí = nemá to vliv na platnost smlouvy, nelze se odvolávat na jejich nepřiměřenost apod.
- Dva způsoby inkorporace = **1) inkorporace OP** (§ 1751 odst. 1 = **odkaz na OP, které navrhovatel připojí k nabídce (I. varianta)**) nebo **které jsou stranám známy (II. varianta)**, **2) inkorporace VOP** (§ 1751 odst. 3 = pouhý odkaz na VOP)
- **Odkaz = součástí smlouvy nebudou** OP připojené po uzavření smlouvy = např. OP obsažené na zadní straně letenky, vstupenky na koncert, parkovacího lístku, vstupu do tělocvičny = pokud OP nebyly připojeny k návrhu (např. viditelně umístěné před vstupem do objektu, nebudou součástí smlouvy, nebylo na ně odkázáno/připojeny k nabídce)
- **Připojení k nabídce** = umožňuje oblátku seznámit se s obsahem OP (u pokladny v úrovni očí, před vstupem do dopravního prostředku, v návrhu smlouvy – odkaz „součástí jsou OP oferenta“)
- **Připojení OP k nabídce/známost OP**
 - **I. varianta** = připojení OP = typicky **v listinné podobě** (samostatný text/vytištění na zadní straně smlouvy), u elektronické kontraktace = **v příloze mailu/hypertext. odkaz**
 - **II. Varianta** = **známost OP** = uživatel nese DB známosti OP oblátkem = „Google aktualizuje OP“? „označením souhlasíte s OP“? – jsou OP součástí smlouvy?

Část VI. – Limity obsahu závazku

- Instituty, které slouží ke korekci obsahu závazku jsou:

- 1) Neúměrné zkrácení (§ 1793 a násl.)
- 2) Lichva (§ 1796 a násl.)
- 3) Adhezní smlouvy (§ 1798 a násl.)
- 4) Spotřebitelská ochrana (§ 1811 a násl.)

- Obecným korektivem jsou:

- 1) dobré mravy

- Speciální obsahové korektivy jsou (demonstrativně):

- 1) nezákonné určení (§ 577)
- 2) *clausula rebus sic stantibus* (§ 1766)
- 3) neúčinnost obchodních podmínek (§ 1753)
- 4) moderace smluvní pokuty (§ 2051)
- 5) moderace závdavku (§ 1808 ve spojení s § 10 odst. 1)

Část VII. – Změna závazků

- Smlouva není synonymem závazku = smlouva je tvořena typicky řadou práv a povinností
- Ze smlouvy mohou vznikat závazky **oběma stranám** (obě strany mohou mít postavení dlužníka a věřitele)
- Typické pro synallagmatické smlouvy
- Závazek ze smlouvy plynoucí **lze změnit**
- Závazek lze změnit **ve všech jeho součástech**:
subjektech, obsahu, předmětu

1) Změna závazků v subjektech

Závazek lze změnit v **osobě dlužníka i věřitele**

I. Změna v osobě dlužníka:

- Přistoupení k dluhu x zajištění
- Převzetí dluhu

II. Změna v osobě věřitele:

- Postoupení pohledávky

III. Změna strany smlouvy (dlužníka i věřitele):

- Postoupení smlouvy

a) Změna v osobě věřitele

□ Jde o **postoupení pohledávky**

- Smluvní
- Zákonné

□ Zákonné postoupení pohledávky je výjimečné:

např. vstup ručitele na místo původního věřitele,
zákonný přechod pohledávky z pojištěného na pojistitele

□ Smluvní cese: mění se oprávněný subjekt –

dlužník je povinen splnit „novému“ věřiteli

Smluvní postoupení pohledávky

- Věřitel **musí** dlužníka o postoupení pohledávky **informovat** – jen prostý informační úkon
- **Absence vyrozumění** = dlužník může splnit původnímu věřiteli, jenž však již není vlastníkem pohledávky (věřitelem)
- V mnohých smlouvách (např. pojistných) je obsaženo ujednání o vyloučení postoupení pohledávky (*pactum de non cedendo*)
- Postoupit nelze: a) vylučuje-li to ujednání stran, b) obsah pohledávky by se změnil k tíži dlužníka, c) pohledávka zaniká smrtí věřitele
- Jde-li o úplatné postoupení, ručí postoupitel postupníkovi za dobytost v rozsahu úplaty

b) Změna v osobě dlužníka ba) Převzetí dluhu

- Změna závazku **v osobě dlužníka**
- Původní dlužník ze závazku „vystupuje“ a na jeho místo „nastupuje“ dlužník jiný
- Mezi původním věřitelem a dlužníkem nezaniká závazek, **mění se jen povinná osoba**
- Věřitel musí dát souhlas k převzetí dluhu
- Nedá-li souhlas, jde o tzv. převzetí plnění

bb) Přistoupení k dluhu

- Kumulativní intercesse nemá fakticky za následek změnu v osobě dlužníka
- K původnímu dlužníkovi přistupuje další dlužník
- Kvazizajišťovací institut
- **Nevyžaduje se souhlas věřitele** (původní dlužník zůstává)
- Přistoupení k dluhu zakládá solidární závazek – pasivní solidarita

Postoupení smlouvy

- Mění se **strana závazku jako celku** (význam především u synallagmatických závazků)
- Dochází k převodu **úplného právního postavení**
- Vyžaduje se souhlas všech stran: postupitele – postupníka – postoupené strany

2) Změna závazku v obsahu

- Závazek lze změnit i v obsahu
- Nemění se subjekty závazku (smlouvy), mění se však jeho obsah (práva a povinnosti)
- OZ upravuje **dva instituty**:
 - a) novace
 - b) narovnání
- Novace má **dvě varianty**:
 - a) kumulativní
 - b) privativní

a) Novace

- Ujednání stran, jímž se mění obsah závazku
- Bud' **nahrazuje původní** (privativní) nebo **existuje vedle původního** (kumulativní)
- Např. původní ujednání dodat zboží ve lhůtě do 15 dnů se změní na 30 dnů/původní kupní cena 20.000 Kč se mění na 23.000 Kč atd.

b) Narovnání

- Dosavadní **závazek se nahrazuje novým** – strany mezi sebou odstraní sporná či pochybná práva a povinnosti
- Oproti novaci jde o spornost/pochybnost práv a povinností
- Např. dopravní nehoda se škodlivým následkem: vzniká povinnost škůdce odčinit majetkovou/nemajetkovou újmu
– dohoda o narovnání = náhrada 50.000 Kč

Část VIII. – Zánik závazků

- **Dosažení cíle závazku (splnění)**
- **Řešení neplnění závazků**
 - ze zákona nebo
 - poskytnutím právního nástroje nápravy (remedies)
- **Řešení změny okolností (objektivní hledisko)**
- **Řešení změny postoje strany (subjektivní hledisko)**

Splnění

- Chtěný způsob zániku závazku
- Splnění je vykonání toho, co je požadováno
- Částečné splnění = částečný zánik závazku
- Zaniká i **pozdním splněním** x fixní závazek
- **Prodlení dlužníka** = přechod nebezpečí škody
na věci, úroky z prodlení, smluvní pokuta
- Splnění = splnění řádné x neřádné plnění =
práva z vadného plnění

Splnění II.

- Dlužník je povinen splnit přesně to, co je předmětem závazku (splnit řádně)
- Věřitel **není povinen přijmout něco jiného**, než náleží k jeho pohledávce
- **Odmítnutí přijetí** = nevznikají práva z vadného plnění x prodlení = úroky z prodlení, smluvní pokuta, přechod nebezpečí škody na věci
- **Přijetí plnění** = vznik práv z vadného plnění
- Vadným splněním se mění obsah závazku

Splnění III.

- Vyžaduje se řádné splnění = věřitel musí poskytnout plnění přesně podle smlouvy s vlastnostmi **vymíněnými** (bílá košile x kostičková košile) nebo **obvyklými** podle účelu smlouvy (bílá košile + kostičková košile)
- Neřádným splněním je i **plnění *aliud*** – dlužník poskytne něco jiného, třebaže jde o bezvadnou věc (alko nápoj x nealko nápoj = i kdyby nealko nápoj byl bezvadný)

Splnění IV.

- OZ rozlišuje jakost při převzetí x záruku za jakost
- **Jakost při převzetí:** výchozí zákonný režim = věc nemá vadu k okamžiku převzetí věci (plnění)
- **Záruka za jakost:** představuje závazek zcizitele, že plnění nebude mít vady po stanovenou dobu

Splnění V.

Vytknutí vady:

- Věřitel vadu musí vadu vytknout bezodkladně poté, co měl možnost věc prohlédnout a vadu zjistit (objektivní možnost věc prohlédnout x vánoční dárek)
- Vadu lze vytknout jen do 6 měsíců od převzetí předmětu plnění
- Odstranitelná vada** = oprava, doplnění, sleva z ceny
- Neodstranitelná vada** = sleva z ceny, odstoupení od smlouvy

Další práva věřitele:

- Kdo má právo z vadného plnění, má právo na úhradu účelně vynaložených nákladů
- Je třeba uplatnit do 1 měsíce po uplatnění práva
- V opačném případě dochází k **prekluzi práva**

Jiné způsoby zániku závazků I.

Dohoda (*dissoluce*)

- Strany mohou **kdykoli** jednou založený závazek **zrušit**
- Odklízí se závazek smlouvou založený (synallagma)
- Účinky k okamžiku účinnosti dohody (lze i *ex tunc*)
- Zanikají i akcesorické závazky (ZP, ZadržP, ručení)
- Př. Strany ujednají, že poskytování služeb dodavatel ukončí ke dni 1. 1. 2021

Jiné způsoby zániku závazků II.

Započtení

- Nezaniká závazek, nýbrž jen právo na určité plnění v rozsahu započtení
- Závazek zaniká, **jen je-li zcela vyčerpán**
- Předpoklady: **a) kompenzabilita** (některé pohledávky jsou ze započtení vyloučeny), **b) vzájemnost**, **c) stejnorodost**
- Realizace:** a) jednostranné započtení, b) započtení dohodou – lze započíst i pohledávky, jejichž započtení je omezeno nebo vyloučeno jednostranným zápočtem
- Př. Jan Novák dluží 50 Kč Petru Kratochvílovi, ten dluží Janu Novákovi 250 Kč. Jednostranným prohlášením lze započíst a závazek se ruší v rozsahu 50 Kč.

Jiné způsoby zániku závazků III.

Odstupné

- Důvodem zániku závazku je zaplacení **určitého odstupného** (typicky peněžité plnění)
- Nejde zpravidla o porušení smlouvy, nýbrž o úplatné právo některé strany vyvázat se ze smlouvy
- Nikdy **neplyne ze zákona**, nýbrž **jedině ze smlouvy**
- Je třeba si ujednat **konkrétní podobu odstupného** (jinak § 553)
- Zaplacení odstupného je **jednostranné PJ**

Jiné způsoby zániku závazků IV.

Výpověď:

- Zaniká celý závazkový vztah, nikoli jen jednotlivý závazek
- Ze zákona je bezúplatná
- Může plynout ze zákona:** závazek zavazující k opakující nebo trvající činnosti, nájem, zápůjčka
- Může plynout **i z ujednání stran**
- Výpověď má účinky *ex nunc*
- Jde o jednostranné právní jednání
- Např. výpověď pronajímatele daná nájemci pro neplacení

Jiné způsoby zániku závazků V.

Odstoupení od smlouvy:

- Zaniká celý závazkový vztah, a to zpětně (*ex tunc*) x výpověď/dohoda
- Odstoupit od smlouvy lze, **stanoví-li zákon** nebo **ujednají-li si strany**
- **Ze zákona**: typicky sankční nástroj porušení smlouvy (podstatné i nepodstatné porušení smlouvy)
- **Ze zákona**: bez udání důvodů jen u spotřebitelských smluv
- **Z ujednání stran**: strany mohou ujednat důvod nebo i možnost (kterékoli strany) odstoupit od smlouvy bez udání důvodů
- Účinky *ex tunc*
- Odstoupení od smlouvy se nedotýká práv třetích osob nabytých v dobré víře
- Je **bezúplatným právem**

Jiné způsoby zániku závazků VI.

Následná nemožnost plnění:

- Reakce zákona na trvalou nemožnost splnit závazek
- Dočasná překážka k zániku závazku nevede
- Typickým případem je vliv přírodních událostí
- Obtížnost splnitelnosti nebo hospodářská složitost na povinnosti dluh splnit nic nemění
- Počáteční nemožnost plnění **způsobuje absolutní neplatnost**
- Např. fyzická likvidace vozidla, jež je předmětem kupní smlouvy

Jiné způsoby zániku závazků VII.

Smrt dlužníka/věřitele:

- Smrtí kterékoli strany závazek zásadně nezaniká
- Práva a povinnosti ze závazku přechází na univerzální právní nástupce
- Závazek zaniká smrtí jen tehdy, pokud je **plnění omezeno jen na osobu dlužníka x plnění má být poskytnuto výlučně věřitelem**
- Dlužník: např. právo na výživné, práva z osobních služebností
- Věřitel: např. namalování obrazu

Děkuji za pozornost!